

INTERNATIONAL MECHANISMS TO ENSURE THE RIGHT TO LEGAL ASSISTANCE: GENERAL THEORETICAL CHARACTERISTICS

Isakova V.M.

The article is devoted to basic international instruments guaranteeing the right to legal assistance. The ultimate guarantee of rights and freedoms of individuals (in particular the right to legal assistance) is a constitutional order based on strict compliance with the Constitution and laws of Ukraine, the universally recognized principles and norms of international law.

Key words: guarantees, legal assistance, international legal acts.

Надійшла до редакції 17.01.2011 р.

УДК: 342.951:351.814

**В.П. Буцикіна, ст. лейтенант міліції, ад'юнкт
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ**

**ПОРЯДОК ДІЙ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ,
СЛУЖБИ АвіАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ДЕРЖАВНО-
ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ЩОДО ПРОТИДІЇ
КРАДІЖКАМ ОСОБИСТОГО МАЙНА ГРОМАДЯН,
ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НА ТЕРИТОРІЇ
КОНТРОЛЬОВАНОЇ ЗОНИ АЕРОПОРТІВ**

З метою забезпечення належного рівня захисту пасажирів і членів екіпажів повітряних суден від викрадення майна особливого значення набуває вирішення проблеми, пов'язаної із забезпечення належного збереження вантажів і ручної поклажі громадян громадського порядку й безпеки на об'єктах авіації й у контрольованій зоні аеропортів.

Актуальність теми даної статті зумовлена необхідністю посилення адміністративно-пра-

вового контролю міліції та інших правоохоронних органів в аеропортах для забезпечення ефективного захисту власності громадян від протиправних посягань.

Мета публікації полягає у виокремленні конкретних завдань щодо здійснення заходів по збереженню вантажів пасажирів і членів екіпажів повітряних суден.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: (а) визначити функцій міліції, служби авіаційної безпеки, дер-

жавної прикордонної служби щодо охорони вантажу громадян і (б) охарактеризувати їх особливості.

Проблеми діяльності правоохоронних органів стосовно охорони громадського порядку й захисту власності громадян на транспорті привертали увагу багатьох учених, у тому числі правників-адміністративістів, як-от: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук та ін.

Адміністративні порушення у сфері власності хоча й не найпоширеніші, але становлять досить небезпечну групу протиправних діянь, які не тільки створюють загрозу прав власності, охоронюваних державою, а й викликають соціальний резонанс, посягаючи на одне з найбільших цінних соціальних благ – право власності. Адже за ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватись і розпоряджатись своєю власністю.

Основне завдання правоохоронних органів на території аеропорту – здійснення заходів з охорони громадського порядку, збереження вантажів і ручної поклажі громадян, які прибувають або вибувають з аеропорту [1, с. 53]. Об'єктом цього правопорушення служать суспільні відносини у сфері транспорту. Перевезення вантажів повітряним тран-

спортом регламентується Повітряним кодексом України, Інструкцією з організації перевезень вантажів повітряним транспортом, затвердженою наказом Державіаслужби від 2 листопада 2005 р., № 822, Правилами повітряних перевезень вантажів, затвердженими наказом Державіаслужби від 13 березня 2006 р., № 186 та іншими нормативно-правовими актами. Відповідно до зазначених нормативних актів перевізник несе відповідальність за шкоду, заподіяну в разі знищення, втрати, ушкодження чи затримки в доставці вантажу, якщо випадок, що спричинив шкоду, стався під час повітряного перевезення. Збереження вантажів забезпечується спеціальним порядком приймання, упакування, маркування, пломбування та інших дій, призначенням яких є забезпечення їх цілісності й попередження пошкоджень.

Порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на повітряному транспорті, передбачено ст. 137 КУпАП і тягне за собою накладення штрафу. Воно полягає в пошкодженні або зриванні пломб чи запірних пристроїв з контейнерів і транспортних засобів, у пошкодженні окремих вантажних місць та їх упаковки, пакетів, а також огорож складів,

які використовуються для виконання операцій, пов'язаних з перевезенням вантажів на повітряному транспорті.

Дрібне викрадення чужого майна передбачено ст. 51 КупАП і визнається як протиправне його вилучення і тоді, коли воно відбувається наприклад, в присутності потерпілого або інших осіб, спостерігаючих за діями винного на певній відстані, але крадіжник не усвідомлював цього моменту, вважаючи, що діє таємно. Як крадіжку слід розглядати протиправне викрадення чужого майна особою, не правомочною щодо останнього [7, с. 68-71]. Даний вид правопорушення є поширеним саме на території контрольованої зони аеропортів: адже доволі легко кишеньковим злодіям під час великого скупчення людей у приміщенні аеровокзалу непомітно для потерпілого витягти з кишені, приміром, гаманець або документи із сумки. Тому саме дрібне вилучення чужого майна є досить неконтрольованим, оскільки відеоспостереження на аеровокзалі не може зафіксувати в скупченні людей крадія, який учиняє злочин. Для протидії вищевказаним правопорушенням працівникам правоохоронних органів, служби авіаційної безпеки слід плідно взаємодіяти щодо попередження й виявлення правопорушень. Потрібно ефективно маневрува-

ти нарядами міліції для забезпечення на якісному рівні необхідного контролю за пересуванням потоків громадян, прибуваючих або вибуваючих з аеропорту, а диспетчерській службі належить систематично попереджувати пасажирів про уважність щодо ручної поклажі, вантажу й не допускати стороннім особам наглядати за своїми речами.

Служба авіаційної безпеки є підрозділом авіаційного суб'єкта, який відповідає за вжиття заходів із забезпечення захисту, охорони та збереження вантажів, ручної кладі пасажирів і запобігання, виявлення й припинення правопорушень в контрольованій зоні аеропорту й на прилеглий території.

Додержання громадського порядку в пунктах пропуску забезпечується підрозділами Державної прикордонної служби України у взаємодії (в разі потреби) з відповідними підрозділами Міністерства внутрішніх справ України. Якщо під час здійснення контролю на безпеку були виявлені контрабандні товари, інформація про це надається Державній митній службі України. Якщо в процесі прикордонного (митного) контролю були виявлені небезпечні предмети (у тому числі зброя, боєприпаси, вибухові пристрої), начальники змін цих підрозділів невідкладно інформують про

дане правопорушення працівників служби авіаційної безпеки аеропорту, відповідні органи Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України для вжиття заходів по вилученню і знешкодженню виявлених предметів і затриманню підозрілих.

Головними завданнями ОВС МВС України є координація спільних зусиль в діях САБ та ДПС з протидії крадіжкам особистого майна громадян і забезпечення заходів авіаційної безпеки, а саме: (а) забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав, свобод, законних інтересів; (б) запобігання правопорушенням та їх припинення; (в) охорона й забезпечення громадського порядку в контрольованій зоні аеропорту й на прилеглий території; (г) виявлення, розкриття й розслідування злочинів, пошуки осіб, які їх учинили; (д) захист усіх видів власності від злочинних посягань; (е) виконання у межах наданої вказаним службам компетенції адміністративно-правозастосовної діяльності; (є) участь у проведенні контролю щодо безпеки пасажирів, членів екіпажу ПС, їх ручної поклажі, багажу, кур'єрських і термінових відправлень, пошти, бортових припасів, вантажу й супроводження в установленому порядку; (ж) інші заходи по

забезпеченню авіаційної безпеки, передбачені чинним законодавством України.

У ст. 3 Положення про взаємодію в контрольованій зоні авіаційних суб'єктів служб авіаційної безпеки з підрозділами органів центральної виконавчої влади, що забезпечують авіаційну безпеку, затвердженого наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 28 вересня 2004 р., N 81, авіаційну безпеку в аеропорту, в частині, що їх стосується, забезпечують підрозділи: служби авіаційної безпеки авіаційного суб'єкта; Міністерства внутрішніх справ України; Служби безпеки України; Державної прикордонної служби України; Державної митної служби України; Міністерства оборони України (на аеродромах спільного базування); Міністерства України з надзвичайних ситуацій та в справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (за запитом).

Взаємодія в контрольованій зоні аеропорту САБ, ОВС та ДПС спрямована на забезпечення безпеки цивільної авіації, особистого контролю щодо безпеки пасажирів і членів екіпажів повітряних суден на внутрішніх і міжнародних рейсах, при проведенні операції з ручною кладдю, багажем, вантажем, поштою, бортхарчуванням, а також запо-

бігання, виявлення і припинення злочинів на об'єктах авіаційних суб'єктів і на прилеглий території, а також виявлення осіб, які можуть становити загрозу для цивільної авіації, й контроль за ситуацією в разі виникнення правопорушень або надзвичайних ситуацій.

Під час оформлення рейсу на посадку в міжнародному аеропорту один з працівників служби громадської безпеки, який заступив у добовий наряд, повинен перебувати в залі аеровокзалу цілодобово залежно від черговості взаємозамін. Адже тільки в такому разі буде забезпечуватись охорона громадського порядку і власності громадян від протиправних посягань. Однак у зв'язку з недостатньою штатною чисельністю патрульної служби громадської безпеки в лінійних відділах, відділеннях міліції аеропортів факт знаходження інспектора в приміщенні аеровокзалу 24 год. на добу неможливий. Як правило, в добовий наряд заступають 3 співробітники: старший групи – інспектор сектора громадської безпеки і 2 інспектори патрульної служби. У такому складі вони не в змозі належним чином, раціонально виконувати свої функціональні обов'язки і перебувати одночасно в залі аеровокзалу цілодобово, в секторі міжнародних авіаліній, в секторі внутріш-

ніх авіаліній та VIP-зонах під час оформлення рейсу на посадку чи на виліт. До того ж при супроводженні пасажирів до повітряного судна один з працівників служби громадської безпеки має знаходитись у кабіні водія транспортного засобу.

По отриманні інформації від диспетчера ВДСП начальник зміни служби авіаційної безпеки призначає необхідну чисельність працівників для супроводження пасажирів, оформлюваних на рейс, які проходять відповідну перевірку для посадки на повітряне судно, і для супроводження багажа, що перевозиться на авіалініях міжнародного чи внутрішнього з'єднання, – від повітряного судна до пунктів контролю та в їх межах і від пунктів до здавання на збереження до складських приміщень, розташованих в КЗ, або до виходу (виїзду) за межі цієї зони.

Супроводжуючи пасажирів до повітряного судна один з працівників патрульної служби громадської безпеки перебуває в кабіні водія транспортного засобу, а інспектор ВКБ САБ – у салоні, забезпечуючи охорону громадського порядку й захист від посягань на власність громадян.

Старший зміни органу внутрішніх справ призначає й направляє працівника міліції до залу прилету (міжнародного або внутрішнього) відповідно до рейс-

су для озброєного забезпечення запобігання або припинення посягань на власність громадян, а також забезпечення правопорядку й виконання своїх службових обов'язків, передбачених Законом України «Про міліцію».

Під час оформлення рейсу на виліт ВДСП циркулярним зв'язком оголошує всім контрольним службам про початок оформлення рейсу. Начальник зміни ВКБ САБ організовує контроль щодо безпеки пасажирів, їх ручної поклажі й багажу, поштових і багажних відправлень, бортового харчування, а також членів екіпажу й представників служб аеропорту, працюючих у контрольованій зоні. Старший зміни ОВС призначає й направляє працівника міліції в кожний пункт контролю на АБ (в сектори міжнародних авіаліній, внутрішніх авіаліній, VIP-зони) для озброєного забезпечення запобігання або припинення АНВ в діяльність ЦА й виконання своїх службових обов'язків, передбачених Законом України «Про міліцію». [4, с. 78] Співробітник ОВС в зоні контролю щодо безпеки здійснює охорону громадського порядку, пасажирів, їх ручної поклажі й багажу, при взаємодії з інспектором ВКБ САБ, який працює на РТУ.

Досить проблемним є те, що у зв'язку з малозначністю розглядуваних правопорушень

(ст. 51 КУпАП) потерпіла особа не звертається до міліції, оскільки вважає, що розглядом даного факту її працівники займатися не будуть.

Таким чином, взаємодія в контрольованій зоні САБ, ОВС та ДПС в аеропорту спрямована на забезпечення безпеки цивільної авіації, особистого контролю щодо безпеки пасажирів і членів екіпажів повітряних суден на внутрішніх і міжнародних рейсах в аеропорту, при проведенні операції з ручною поклажею, багажем, вантажем, поштою, бортохарчуванням, на запобігання, виявлення і припинення злочинів на об'єктах авіаційних суб'єктів і на прилеглий території, виявлення осіб, які можуть становити загрозу для цивільної авіації, а також на контроль за ситуацією в разі виникнення правопорушень або надзвичайних ситуацій.

Основною умовою ефективної діяльності підрозділів міліції є оптимізація організації і вжиття заходів щодо охорони громадського порядку й забезпечення громадської безпеки в аеропортах. Специфіка функціонування повітряного транспорту впливає на організацію охорони громадського порядку, вимагає вдосконалення форм і методів цієї діяльності, а саме:

- 1) збільшення штатної чисельності працівників ЛВ в аеропорту з метою повноцінного,

швидкого і якісного реагування на прояви неправомірної поведінки в приміщенні аеровокзалу й на території контрольованої зони аеропорту;

2) упровадження сучасних технічних засобів відеоспостереження, що дозволить працівникам міліції ефективно реагувати на вказані правопорушення в режимі реального часу і терміново

втручатися з метою запобігання їм і вжиття заходів щодо цілодобового контролю за місцями знаходження пасажирів і багажу на території аеровокзалу.

Ці завдання є пріоритетними у зв'язку з швидкоплинністю проходження паспортного контролю й доставленням на повітряне судно пасажирів.

Список літератури: 1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Заг. ч.: Підруч. / Під заг. ред. *І.П. Голосніченка, Я. Ю. Кондратьєва* – К.: УАВС. – 1995. – 440 с. 2. Адміністративне право України: Підручник / *Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дяченко* / За ред. *Ю.П. Битяка*. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с. 3. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. – Х.: Основа, 1996. – 440 с. 4. *Бандурка О.М.* Управління в органах внутрішніх справ України: Підруч. – Х.: Ун-т внутр. справ – 1998. – 480 с. 5. *Бандурка О.М.* Охорона громадського порядку в особливих (екстремальних) умовах // Адміністративна діяльність: Особ. ч.: Підруч. – Х.: Еспада, 2000. – 368 с. 6. *Клюев О.М.* Зміст та функції організації діяльності у сфері охорони громадського порядку // Право України – 2005. – № 9.– С. 57-59. 7. *Клюев О.М.* Форми правоохоронної діяльності громадськості у сфері охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями // Право і безпека. – 2005. – №4'2. – С. 68-71.

ПОРЯДОК ДЕЙСТВИЙ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ, СЛУЖБЫ АВИАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ГОСУДАРСТВЕННО-ПРИГРАНИЧНОЙ СЛУЖБЫ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ ХИЩЕНИЯ ЛИЧНОГО ИМУЩЕСТВА ГРАЖДАН, СОВЕРШАЕМЫМ НА ТЕРРИТОРИИ КОНТРОЛИРУЕМОЙ ЗОНЫ АЭРОПОРТОВ
Буцькина В.П.

В статье подчеркивается необходимость усиления административно- правового контроля милиции и правоохранительных органов в аэропортах. Рассматриваются особенности контроля по осуществлению мероприятий с целью обеспечения защиты, охраны и сохранения грузов и ручной поклажи граждан, прибывающих, находящихся или выходящих из аэропорта, и предотвращения, выявления и прекращения преступлений, в аэропортах и на прилегающей территории.

Ключевые слова: авиационная безопасность, сохранность грузов, служба авиационной безопасности, воздушное судно.

AN ORDER OF ACTIONS OF ORGANS OF INTERNAL AFFAIRS, AVIATION SECURITY AND STATE BORDER SERVICE SERVICE IN RELATION TO COUNTERACTION THE THEFTS OF PRIVATE PROPERTY OF CITIZENS, WHICH ARE COMMITTED ON TERRITORY OF THE CONTROLLED AREA OF AIRPORTS
Butsykina V.P.

The article is devoted the necessity to of strengthening of administrative of legal control – militia and law enforcement authorities for airports. The features of realization of control are examined in relation to realization of measures providing defence, guarding and maintainance of cargo and hand luggage of citizens, which arrive, or leave airport and prevention, exposure and stopping of crimes, in airports and on adjoining territory.

Key words: aviation safety, cargo safety, aviation security service, air ship.

Надійшла до редакції 04.01.2011р.